

8. Про роль публічних обвинувачених поза системою кримінальної юстиції: Рекомендація Rec (2012)11 Комітету міністрів державам-учасницям. Режим доступу: https://www.pravo.org.ua/files/rec_chodo_publ.pdf (дата звернення 20.11.2024).

9. «Менчинська проти російської федерації» (Menchinskaya v. Russia) (скарга № 42454/02). режим доступу: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/952570> дата звернення 20.11.2024).

10. У КЦС ВС відбулася презентація експертного дослідження щодо участі прокурора у некримінальних провадженнях. *Офіційна сторінка Верховного Суду*. Вилучено із: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1696043/> (дата звернення 20.11.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-40>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Слободяник Тетяна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Бондуrowa Яна Юрїївна

*студентка 2 курсу факультету права, гуманітарних і соціальних наук
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Цінова політика держави є ключовим елементом економічного розвитку. В Україні, як і в інших країнах із ринковою економікою, державне регулювання цін спрямоване на забезпечення економічної стабільності, соціальної справедливості та захист прав споживачів.

Державне регулювання цін – процес прямого або опосередкованого впливу держави на рівні та співвідношення цін з метою реалізації тієї чи іншої цінової політики [1].

Основні завдання державного регулювання цін:

- стримування інфляції;
- забезпечення соціальної захищеності вразливих категорій населення;

- регулювання тарифів на послуги природних монополій;
- підтримка стабільного функціонування економіки в кризових ситуаціях.

Основна мета – забезпечення доступності соціально важливих товарів і захист споживачів від монопольного завищення цін.

Державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами й органами місцевого самоврядування відповідно до їхніх повноважень [2]. Також регламентується спеціальним законодавством: Законами «Про ціни і ціноутворення», «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», постановою Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» тощо.

Для реалізації цінової політики держава створила систему органів ціноутворення, яка охоплює загальнодержавні, регіональні та відомчі установи. На загальнодержавному рівні ці функції виконує Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а на регіональному – управління цінової політики в місцевих адміністраціях та Раді міністрів АР Крим.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України формує та впроваджує цінову політику, прогнозує динаміку цін і тарифів, розробляє пропозиції щодо їх регулювання та стримування інфляції. Нині його повноваження обмежуються встановленням оптових і роздрібних цін на природний газ, а також тарифів на його транспортування.

Місцеві органи виконавчої влади мають ширші повноваження, зокрема щодо регулювання цін на енергоресурси, послуги водопостачання, теплопостачання, дитяче харчування, лікарські засоби та інші соціально важливі товари і послуги.

Відомчі органи, такі як Міністерство інфраструктури України або Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, узгоджують свої рішення з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та іншими державними установами. Наприклад, Міністерство інфраструктури України встановлює тарифи на залізничні перевезення, а комісія – тарифи на електроенергію для населення. Скорочення переліку продукції, ціни на яку регулюються державою, свідчить про поступову дерегуляцію цієї сфери.

Втручання держави в процес ціноутворення здійснюється в трьох основних формах: обмеження рівня ціни; введення податкових платежів, що призводять до вилучення доходів у виробників та споживачів;

державна підтримка цін через дотації. Це втручання здійснюється за допомогою різноманітних методів державного регулювання цін, які можна об'єднати у дві групи: прямі й непрямі (опосередковані) [3].

Цінова політика держави є важливим елементом економічного регулювання, спрямованим на забезпечення стабільності, соціальної справедливості та захисту споживачів. В Україні державне регулювання цін здійснюється через прямі та непрямі механізми, які включають контроль рівнів цін, податкові інструменти та дотації. Основні завдання регулювання включають стримування інфляції, захист вразливих верств населення, регулювання тарифів на послуги природних монополій і підтримку економіки під час криз. Відповідно до законодавства, регулювання цін реалізують органи виконавчої влади на державному та місцевому рівнях, а також галузеві відомства. Втручання держави має на меті забезпечення доступності соціально важливих товарів і захист споживачів від монопольного завищення цін. Одночасно, скорочення переліку товарів із регульованими цінами свідчить про поступову дерегуляцію. Комплексний підхід до вдосконалення регулювання цін, зокрема через оновлення правової бази та впровадження сучасних технологій, сприятиме більшій ефективності державної політики та стабільності економіки.

Державна політика регулювання цін чинить певний вплив на виробників і продавців, змушуючи їх дотримуватися встановлених цін, що іноді призводить до значних втрат. Для уникнення банкрутства підприємств на регульованих ринках держава часто надає їм фінансову підтримку. Таким чином, регулювання цін є інструментом державного впливу, що реалізується через законодавчі, адміністративні та фінансові заходи, спрямовані на забезпечення економічної стабільності країни.

Перспективи вдосконалення:

1. Гармонізація з європейськими стандартами. У рамках євроінтеграції необхідно модернізувати правову базу для уніфікації з підходами ЄС, що передбачають прозорість формування цін, запобігання монополізації та ефективний контроль за ринками.

2. Діджиталізація контролю. Впровадження електронних платформ моніторингу цін допоможе підвищити прозорість і зменшити корупційні ризики.

3. Підтримка малого та середнього бізнесу. Надання пільг та грантів для підприємств, які виробляють соціально важливі товари, дозволить зменшити залежність від імпорту та підтримати економіку.

4. Стратегічне планування. Важливо враховувати довгострокові економічні й соціальні цілі, зокрема, створення сприятливих умов для розвитку конкуренції.

Вдосконалення системи державного регулювання цін потребує комплексного підходу, що включає оновлення законодавства, впровадження сучасних технологій та підвищення прозорості роботи державних органів.

Література:

1. Державне регулювання цін / Л. М. Шаблиста. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-26158>

2. Головне управління Держпродспоживслужби в Рівненській області. URL: <https://www.rivneprod.gov.ua/2021/09/20/derzhavne-regulyuvannya-tsin-shho-regulyuyetsya/> (дата звернення: 21.11.2024).

3. Офіційний сайт Вищої освіти в Україні. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/17880/ (дата звернення: 21.11.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-41>

НЕЗАКОННО ОДЕРЖАНИЙ ПРИБУТОК (ДОХІД) СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ, ОДЕРЖАНИЙ У РЕЗУЛЬТАТІ АНТИКОНКУРЕНТНИХ ДІЙ

Ткачук Анастасія Вікторівна
начальник відділу публічних закупівель
ТОВ «ПК «АРКОН»
м. Київ, Україна

Розглядаючи питання притягнення суб'єктів господарювання до господарсько-правової відповідальності, в розрізі проблеми реалізації норм права, доречним буде звернути увагу на здійснення недобросовісної конкуренції та отримання внаслідок таких дій прибутку.

Перш за все, визначимо поняттяву складову, а саме: відповідно до статті 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [1].

Відповідно до статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними узгодженими діями є узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи